

УДК 130.122: 37.013

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2021.2.17>

Струкова Тетяна Анатоліївна

старший викладач кафедри виховання та культури здоров'я
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»
вул. Антоновича, 70, Дніпро, Україна
orcid.org/0000-0002-2481-0986

ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ТА НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОГО ВИМІРУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ

Актуальність проблеми. Доцільно говорити про формування філософії дошкільної освіти як складової частини філософії освіти загалом і у більш широкому сенсі – одного з напрямів розвитку сучасної філософської думки, що має своїми витокami постмодерністські настанови. Особливо важливим є філософський аналіз комунікативно-соціалізаційного складника, який залишається на периферії дошкільної освіти, тоді як взаємодія філософії та педагогіки дошкільля у процесі забезпечення соціалізації дитини має носити інтегрований, комплексний характер, охоплюючи усі аспекти супроводу розвитку дитини.

Мета дослідження. Виходячи із цього, метою дослідження є виокремлення концептуальних засад та напрямів філософського аналізу соціально-комунікативного складника соціалізації дошкільників.

Методи дослідження. Теоретико-методологічний базис аналізу дошкільного дитинства включає традиційну феноменологію, теоретичну та емпіричну психологію, філософсько-освітню методологію як репрезентацію філософських універсалій у конкретній сфері знань.

Результати дослідження. У межах дослідження показано, що використання філософсько-освітнього підходу відкриває можливості інтегрованого та філософськи обґрунтованого аналізу дошкільного дитинства як унікального соціокультурного феномену, змістом якого є різнобічний, суб'єктно та соціально детермінований саморозвиток особистості від самого початку її становлення, від народження індивіда. Особливо важливим напрямом змін є комунікативна сфера, враховуючи її значущість в умовах інформаційного суспільства та всеосяжного «комунікативного повороту» у знаннях, житті, способах діяльності. Цілеспрямовані дослідження соціально-комунікативних процесів у період дошкільного дитинства інтегруються у межах концептів соціалізації та комунікації. Найбільш поширеним підходом є дослідження дошкільного дитинства як системної якості особистості, формування якої, з одного боку, й є сенсом та мірилом розвитку дитини, а з іншого – фундаментом цілепокладання освітньої діяльності. Соціально-комунікативний розвиток дитини дошкільного віку в межах процесу соціалізації інтерпретується не просто як міжособистісна комунікація, а в єдності останньої зі становленням індивідуальної особистості та оволодінням соціально-культурним досвідом.

Ключові слова: філософія освіти, соціалізація, дошкільний період дитинства, соціально-комунікативна компетентність, комунікація, розвиток.

Вступ. Філософія дошкільної освіти має стати інструментом трансформації даної галузі на загальних засадах постнекласичної освіти, розглядаючи дошкільне дитинство як унікальний та самодостатній період ментального, ціннісного, фізичного розвитку особистості. Якщо ця унікальність буде втрачена на користь пріоритетності завдань «дорослішання», уже в дорослому віці людині буде дуже важко компенсувати втрати розвитку власного «Я» у період дошкільля. Підставами для такого філософського розуміння сенсу дошкільної освіти є спадок видатних мислителів нашого часу та минулого. Завдяки зусиллям науковців та педагогів-практиків сьогодні доцільно говорити про принципову визначеність світоглядних, концептуальних та методологічних засад розвитку дошкільної освіти, що найбільш виразно проявилось у розробленні її державних стандартів, Базових компонентів (1998, 2012, 2021 рр.). Разом із тим можливості використання філософського інструментарію аналізу проблеми залишаються малодослідженими.

Мета та завдання. Визначити засади та напрями філософського дослідження соціально-комунікативного складника соціалізації дошкільників.

Методи дослідження визначено поєднанням історико-генезисного та структурно-функціонального підходів, що дало можливість як простежити генезу поглядів на досліджувану проблему в історії філософської думки, так і визначити основні складники сучасного філософсько-освітнього знання стосовно комунікативного виміру соціалізації дошкільників. Разом із тим використовувалися методи феноменології, психології та комунікативістики під час вивчення конкретних аспектів проблеми.

Результати. Протягом достатньо довгого часу перші періоди дитинства знаходилися поза належною увагою науковців та філософів. У часи античності діти становилися об'єктом організуючого впливу суспільства вже у віці після семи років. У середні віки взагалі заперечувалася специфіка дитинства та дитячого сприйняття світу. У часи Відродження та Новий час у згідно з античними зразками увага мислителів зверталася знову ж таки на достатньо пізній період розвитку дитини. «Справжній науковий інтерес, – указує автор дослідження «Концепції дитинства в історії культури (соціально-філософський та психолого-педагогічний підходи)» С. Ганіна, – виник лише у середині ХІХ ст., коли педагогіка і психологія всерйоз зайнялися проблемами дитячого розвитку» [2, с. 111].

Що стосується філософського розгляду раннього періоду розвитку дитини, то тут радикальні зміни відбулися ще пізніше і пов'язані з формуванням постмодерних та постнекласичних філософських уявлень. Як указує вітчизняна дослідниця О. Горбачук-Наровецька, «під впливом різних культурних течій ХХ століття (фемінізм, постмодернізм тощо) філософія поступово розширює свої межі, стаючи відкритою для міждисциплінарного діалогу та для дослідження нових сфер. Однією з них є дитинство, яке як проблема повною мірою постало для філософського осмислення лише в ХХ столітті» [4, с. 265]. Ще одна вітчизняна дослідниця, О. Гомілко, пов'язує цей процес із тотальним переосмисленням базової філософської ідеї часів Просвітництва, коли самосвідомий суб'єкт мислився як метафізична проєкція чоловічої статі. Філософія епохи постмодерну, задекларувавши «смерть метафізичного суб'єкта», відкрила можливість аналізу всього різноманіття іпостасей людини, у тому числі й дитини дошкільного віку [3, с. 69]. Завдяки цьому, насамперед у межах філософсько-освітніх досліджень, дитина почала сприйматися як повноправний об'єкт філософського дослідження, а з іншого боку – як самосвідомий суб'єкт, здатний до самостійного мислення та філософського діалогу з дорослими.

Зміни світоглядних сенсів та орієнтирів сучасної філософії знайшли відображення у парадигмальних засадах постнекласичної освіти. Якщо в межах класичних поглядів дошкільне дитинство розглядалося лише як ранній підготовчий етап дошкільного, а в кінцевому підсумку – до дорослого життя, то постнекласична освіта ставиться до нього як до унікального та неповторного, повноцінного та самодостатнього етапу життя людини. Сьогодні освіта прагне не подолати дитячу недосконалість з погляду її майбутніх завдань та реалій дорослого життя, а забезпечити повноцінне саморозкриття дитини саме на цьому етапі її становлення з акцентуванням механізмів саморозвитку. Як указує відомий дослідник дошкільного дитинства Л. Трубайчук, увага концентрується на «вивченні особистості дитини дошкільного віку як соціокультурного феномену, що знаходиться у процесі розвитку ... закладений у цей порівняно короткий період життя фундамент має величезне значення для всього подальшого розвитку особистості людини» [12, с. 14].

Отже, доцільно говорити про формування філософії дошкільної освіти як складової частини філософії освіти загалом і у більш широкому сенсі – одного з напрямів розвитку сучасної філософської думки, що має своїми витокami постмодерністські настанови. Це суттєво змінює теоретико-методологічний базис аналізу дошкільного дитинства як процесу життєдіяльності та становлення особистості. Сьогодні даний базис включає традиційну феноменологію, теоретичну та емпіричну психологію, філософсько-освітню методологію як репрезентацію філософських універсалій у конкретній сфері знань. У межах такого концептуального базису відкриваються можливості інтегрованого та філософськи обґрунтованого аналізу дошкільного дитинства як унікального соціокультурного феномену.

Значущість філософського складника такого аналізу сьогодні є загально визнаною. «Розвиток дошкільної освіти на сучасному етапі, – підкреслює вітчизняний дослідник А. Дмитруха, – є неможливим без серйозної філософської та наукової бази, яка виступає основою для висування методологічних принципів виховання і побудови цілісної концепції розвитку особистості дитини в період дошкільного дитинства» [5, с. 398]. Особливо важливим напрямом змін є комунікативна сфера, ураховуючи її значущість в умовах інформаційного суспільства та всеосяжного «комунікативного повороту» у знаннях, житті, способах діяльності. Складність та значущість соціально-комунікативного виміру процесу становлення особистості в інформаційному суспільстві визначають його домінування на всіх етапах соціалізації, включаючи і період дошкільного дитинства. Нинішнє покоління активно включається у віртуальне середовище та соціальні комунікації вже у віці двох-трьох років, що ставить проблематику формування соціально-комунікативних компетенцій дошкільників на чільне місце в усій системі організації дошкільної освіти.

Разом із тим слід констатувати, що філософське обґрунтування вирішення вказаних проблем сьогодні відсутнє. Як справедливо вказує вітчизняна дослідниця В. Сагуйченко, «немає системних досліджень із питань філософського осмислення подальшого розвитку дошкільної освіти, важливих як ніколи» [11, с. 81]. На рівні наукових розвідок та концептуально-директивних документів акцентуються новітні підходи стосовно необхідності забезпечення розвитку особистості дитини на основі її індивідуальності, значущості періоду дошкільного дитинства та дитячої субкультури, що у цей час формується, забезпечення простору для саморозкриття дитини в освітньо-виховному процесі. Однак при цьому комунікативно-соціалізаційний складник залишається на периферії дошкільної освіти, реалізуючись як окремих елемент у тих чи інших підходах.

Недостатній рівень дослідження одного з найважливіших для людини XXI ст. аспектів особистісного розвитку є проявом загалом відсутності належної уваги філософії освіти до раннього періоду розвитку дитини, унаслідок чого «питання філософії дошкільної освіти залишаються мало вивченою темою сучасних досліджень» [5, с. 397]. Ми згодні з тими дослідниками, які вважають подібний стан речей відсутністю ефективної взаємодії між філософією освіти (та філософією дошкільної освіти) і дошкільною педагогікою. Слід сказати, що цей недолік притаманний і в цілому стосункам між педагогікою та філософією, коли друга сприймається виключно як методологія розвитку першої. Змістовні аспекти освіти, зокрема і проблеми комунікативно-соціального розвитку дитини, дуже часто залишаються за межами філософського розгляду.

Неправомірність такої ситуації, зокрема і стосовно нашого об'єкта дослідження, вже є предметом серйозного обговорення. Відомий фахівець у царині соціалізації дитини у період дошкільної О.О. Майер здійснив детальне обґрунтування того, що взаємодія філософії та педагогіки дошкільної у процесі забезпечення соціалізації дитини має носити інтегрований, комплексний характер, виходячи за межі питань методології та охоплюючи всі аспекти супроводу розвитку дитини у системі дошкільної освіти [9, с. 101].

Орієнтиром такої інтеграції, безумовно, має бути сама дитина та потреби її розвитку у дошкільний період дитинства. Найважливішим, як і раніше, є становлення дитини як особистості, але не у сенсі просто підготовки до дорослого життя, а «щоб дитина дошкільного віку змогла якнайповніше інтегруватися у соціум й освоювати ціннісно-смысловий універсум буття» [6, с. 84].

В інтегрованому вигляді сучасні філософські підходи до дошкільної освіти та напрямів розвитку дитини дошкільного віку містяться у Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні [1]. Тут визначаються найбільш загальні напрями розвитку дитини в дошкільному освітньому просторі. Практично всі вони мають відношення до розвитку соціально-комунікативної компетентності. Розвиток особистості дитини здійснюється на основі міжособистісної взаємодії та спілкування, розуміння дитиною свого місця у соціумі та природному довкіллі передбачає усвідомлення нею важливості соціальних зв'язків та комунікації, інтегрованість у світ культури в умовах інформаційного суспільства досягається завдяки залученню до гіперпростору культурних меседжів та сенсів, формування соціально-рольових навичок в ігровій діяльності здійснюється як процес постійної комунікації та взаємодії з іншими, а сенсорно-пізнавальний простір дитини формується у процесі інтеграції у комунікативний простір інформаційних взаємодій.

Якщо ж говорити про цілеспрямовані дослідження соціально-комунікативних процесів у період дошкільного дитинства сучасними вітчизняними та зарубіжними науковцями, то тут потрібно виділити кілька взаємно переплетених напрямів, що інтегруються у межах концептів соціалізації та комунікації.

Насамперед це дослідження дошкільного дитинства як початкового етапу первинної соціалізації особистості. Фахівці обґрунтовано вважають, що саме у цей час закладається фундамент особистості і відбувається паралельний розвиток процесів соціалізації та індивідуалізації дитини. Достатньо вагомим за результатами наукових розвідок є напрям дослідження дошкільного дитинства у межах феномена культури та інкультурації. У цьому сенсі дошкільне дитинство характеризується І. Коном як «...автономна соціокультурна реальність, своєрідна субкультура, що володіє своєю власною мовою, структурою, функціями, навіть традиціями» [7, с. 84], а простір дитинства визначається як місце, де протікає процес постійного фізичного зростання, психічного розвитку, освоєння соціальних норм і самовизначення дитини у соціумі.

Важливим напрямом аналізу становлення дитини дошкільного віку є визначення етапів та вікових особливостей розвитку їхніх соціально-комунікативних та пізнавальних навичок. До основних досягнень слід віднести виявлення механізмів становлення соціального в дитині у різні періоди її розвитку та у зв'язку з дією тих чи інших чинників соціалізуючого впливу. Чи не найбільш поширеним підходом є дослідження дошкільного дитинства як системної якості особистості, формування якої, з одного боку, і є сенсом та мірилом розвитку дитини, а з іншого – фундаментом цілепокладання освітньої діяльності. Соціально-комунікативний вимір соціалізації у період дошкільного дитинства досліджується у межах усіх означених вище напрямів, проте зі своєю специфікою. Тут у центрі уваги знаходяться здатності дитини до міжособистісної комунікації, які розглядаються як один із найбільш важливих механізмів її саморозвитку. Соціально-комунікативна компетентність дитини пов'язується з наявністю у неї адекватної самооцінки, індивідуальності, що обмежує її від «інших», унікального потенціалу саморозвитку, що репрезентується через взаємодію у спілкуванні.

Отже, доцільно узагальнити, що соціально-комунікативний розвиток дитини дошкільного віку у межах процесу соціалізації інтерпретується науковцями не просто як міжособистісна комунікація, а у єдності останньої зі становленням індивідуальної особистості та оволодінням соціально-культурним досвідом. У процесі цього розвитку дитина набуває здатностей використовувати спілкування та взаємодію для отримання необхідної для власного зростання інформації, інтеріоризації цінностей, виокремлення власного «Я» як складової частини соціального простору. На основі набуття необхідних соціально-комунікативних компетенцій у дитини формуються культурні навички, що є конструктивними для суспільства та підтримуються ним; специфічні знання та почуття індивідуального характеру, отримані як результат взаємодії із соціальним оточенням і сформовані у вигляді індивідуальної картини світу з особистісними цінностями; соціальні якості як здатності до інкультурації, адаптації, ефективної комунікації; здатності до рольової поведінки в конкретних ситуаціях на основі розуміння соціальних норм, набуття соціальної компетентності, інтеграції у соціокультурне оточення [8, с. 146].

Таким чином, у соціалізаційному вимірі комунікативний розвиток дитини дошкільного віку слід розуміти не просто як набуття навичок спілкування, а як системний та послідовний процес освоєння у процесі комунікації соціокультурних реалій та норм міжособистісної взаємодії, що призводить до формування індивідуального ставлення до себе, суспільства, інших людей і в кінцевому підсумку до формування індивідуальної картини світу на основі розвитку способів отримання, переробки і передачі інформації. Набуття необхідних соціально-комунікативних компетенцій проявляється у здатності дитини до ефективного спілкування з дітьми та дорослими, у тому числі й із власної ініціативи, та на основі цього спілкування здатності розуміти соціальний контекст міжособистісних взаємодій і оцінювати інших людей, їхню поведінку, події тощо. Йдеться і про формування комунікативних здібностей як складової частини саморозвитку дитини, які поєднують бажання до спілкування з іншими, уміння здійснювати це спілкування, розуміння і використання існуючих у суспільстві норм для організації такого спілкування [10, с. 39].

Висновки. У більш узагальненому вигляді доцільно зробити висновок, що у період дошкілля дитина оволодіває навичками комунікації як специфічним соціальним феноменом із власними закономірностями, характерними рисами, інструментарієм, соціокультурними особливостями. При цьому відбувається засвоєння соціальних норм та культурних цінностей; становлення дитини як самостійного цілеспрямованого та здатного до саморегуляції власних дій соціально-комунікативного суб'єкта; розвиток таких специфічних когнітивних складників, як соціальний та емоційний інтелект, емпатія; становлення здатності та готовності до взаємодії з іншими дітьми та дорослими; формування індивідуальної, національної та культурної ідентифікації на основі оволодіння цінностями та розвитку індивідуальної аксіосфери; створення індивідуальної моделі життєдіяльності та поведінки. Усе це є повноцінним предметом філософського дослідження дошкільного дитинства як унікального соціокультурного феномену, змістом якого є різнобічний, суб'єктно та соціально детермінований саморозвиток особистості.

Подальші дослідження мають бути пов'язані з визначенням філософського складника супроводу соціально-комунікативного розвитку дитини у дошкільному віці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (2021). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>.
2. Ганина С. А. Концепции детства в истории культуры (социально-философский и психолого-педагогический подходы). *Вестник Российского нового университета*. 2012. № 1. С. 108–112.
3. Гомілко О. Репресивність культури і світ дитинства. *Філософські студії. Спеціальний випуск журналу «Гене́за»*. Київ : Гене́за, 1999. С. 68–71.
4. Горбачук–Наровецька О. В. Філософія для дітей як результат трансформації сучасної парадигми освіти. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 103. С. 264–268.
5. Дмитруха А. В. Особливості та перспективи розвитку системи дошкільної освіти України у сучасних соціокультурних контекстах. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 101. С. 397–400.
6. Іванова Н. Дошкільна освіта в дискурсі філософських рефлексій. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки*. 2013. № 27. С. 81–85.
7. Кон И. С. Ребенок и общество. Москва : Академия, 2009. 348 с.
8. Лосева И. И. Теории и технологии социально-коммуникативного и речевого развития детей. Ульяновск : Зебра, 2016. 364 с.
9. Майер А. А. Интегративный взгляд на процесс социализации ребенка – основа комплексного сопровождения его развития в образовании. *Вестник Университета Российской академии образования*. 2006. № 1. С. 99–104.
10. Романенко М. І., Братаніч Б. В., Куций А. М. Соціальний інтелект як предмет філософських та психологічних досліджень. *Гілея: науковий вісник*. 2019. № 140(2). С. 37–40.
11. Сагуйченко В. В. Дошкільна освіта як відповідь на культуру пізнього модерну. *Грані*. 2013. № 9. С. 80–84.
12. Трубайчук Л. В. Дошкольное детство как развивающийся социокультурный феномен. Челябинск : Абрис-Принт, 2009. 153 с.

REFERENCES

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (2021) (The basic component of preschool education (2021)). <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini> [in Ukraine].
2. Ganina, S. A. (2012). Konceptii detstva v istorii kul'tury (social'no-filosofskij i psihologo-pedagogicheskij podhody) (Concepts of childhood in the history of culture (socio-philosophical and psychological-pedagogical approaches). *Vestnik Rossijskogo novogo universiteta – Bulletin of the Russian New University*. 1, pp. 108-112 [in Russian].
3. Homilko, O. (1999). Represyvnist kultury i svit dytynstva (Repressive culture and the world of childhood). *Filosofski studii. Spetsialnyi vypusk zhurnalu «Henez» - Philosophical studies. Special issue of the magazine «Genesis»*. K.: Henez, pp. 68-71 [in Ukraine].
4. Horbachuk-Narovetska, O. V. (2015). Filosofiiia dlia ditei yak rezultat transformatsii suchasnoi paradyhmy osvity (Philosophy for children as a result of transformation of the modern paradigm of education). *Hileia: naukovyi visnyk. – Gilea: scientific bulletin*. 103, pp. 264-268 [in Ukraine].
5. Dmytrukha, A. V. (2015). Osoblyvosti ta perspektyvy rozvytku systemy doshkilnoi osvity Ukrainy u suchasnykh sotsiokulturnykh kontekstakh (Features and prospects of development of

preschool education system of Ukraine in modern socio-cultural contexts). *Hileia: naukovyi visnyk - Gilea: scientific bulletin*. 101, pp. 397-400 [in Ukraine].

6. Ivanova, N. (2013). Doshkilna osvita v dyskursi filosofskykh refleksii (Preschool education in the discourse of philosophical reflections). *Naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Filosofski nauky - Scientific Bulletin of the Lesia Ukrainka East European National University. Philosophical sciences*. 27, pp. 81-85 [in Ukraine].

7. Kon, Y.S. (2009). Rebenok y obshchestvo (The child and society). M.: Akademyia [in Russian].

8. Loseva, Y.Y. (2016). Teoryy y tekhnolohyy sotsyalno-kommunikatyvnoho y rechevoho razvytyia detei (Theories and technologies of social-communicative and speech development of children). Ulianovsk: Zebra [in Russian].

9. Majer, A.A. (2006). Integrativnyy vzglyad na process socializacii rebenka - osnova kompleksnogo soprovozhdeniya ego razvitiya v obrazovanii (Integrative view of the process of socialization of the child – the basis of comprehensive support for its development in education). *Vestnik Universiteta Rossijskoj akademii obrazovaniya - Bulletin of the University of the Russian Academy of Education*. 1, pp. 99-104 [in Russian].

10. Romanenko, M.I., Bratanich, B.V., Kutsyi, A.M. (2019). Sotsialnyi intelekt yak predmet filosofskykh ta psyholohichnykh doslidzen (Social intelligence as a subject of philosophical and psychological research). *Hileia: naukovyi visnyk - Gilea: scientific bulletin*. 140 (2), pp. 37-40 [in Ukraine].

11. Sahuichenko, V.V. (2013). Doshkilna osvita yak vidpovid na kulturu piznoho modernu (Preschool education as a response to the culture of late modernism). *Hrani - Faces*. 9, pp. 80-84 [in Ukraine].

12. Trubajchuk, L.V. (2009). Doshkol'noe detstvo kak razvivayushchijnya sociokul'turnyj fenomen (Preschool childhood as a developing socio-cultural phenomenon). Chelyabinsk, Izdatel'stvo: Abris-Print [in Russian].

Strukova Tatiana Anatoliyivna

Senior Lecturer at the Department of Education and Culture of Health
Communal Institution of Higher Education «Dnipro Academy of Continuing Education»
of Dnipropetrovsk Regional Council»
70 Antonovycha str., Dnipro, Ukraine
orcid.org/0000-0002-2481-0986

PHILOSOPHICAL PRINCIPLES AND SCIENTIFIC APPROACHES TO THE ANALYSIS OF THE SOCIO-COMMUNICATIVE DIMENSION OF PRESCHOOLISTS SOCIALIZATION

The urgency of the problem. It is advisable to talk about the formation of the philosophy of preschool education as a component of the philosophy of education in general and in a broader sense - one of the areas of development of modern philosophical thought, which has its origins in postmodern guidelines. Especially important is the philosophical analysis of the communicative and socialization component, which remains on the periphery of preschool education, while the interaction of philosophy and pedagogy of preschool in the process of socialization of the child should be integrated, comprehensive, covering all aspects of child development.

The purpose of the study Based on this, the aim of the study is to identify the conceptual foundations and directions of philosophical analysis of the socio-communicative component of socialization of preschoolers.

Research methods. Theoretical and methodological basis of the analysis of preschool childhood includes traditional phenomenology, theoretical and empirical psychology, philosophical and educational methodology as a representation of philosophical universals in a particular field of knowledge.

The results of the study. Our study shows that the use of philosophical and educational approach opens the possibility of integrated and philosophically sound analysis of preschool childhood as a unique socio-cultural phenomenon, the content of which is a diverse, subjective and socially determined self-development of the individual from birth, from birth. A particularly important area of change is the communicative sphere, given its importance in the information society and a comprehensive «communicative turn» in knowledge, life, ways of working. Purposeful research of social and communicative processes in the period of preschool childhood is integrated within the concepts of socialization and communication. The most common approach is the study of preschool childhood as a systemic quality of personality, the formation of which, on the one hand, is the meaning and measure of child development, and on the other hand, the foundation of educational goals. Social – communicative development of a preschool child within the process of socialization is interpreted not simply as interpersonal communication, but in the unity of the latter with the formation of individual personality and mastery of socio-cultural experience.

Key words: philosophy of education, socialization, preschool childhood, social-communicative competence, communication, development.